

- 18 naučiť. Lebo nasrže nemožno dopustiť, aby niekto bol taký surový a nevychovaný, žeby sa ich nenaučil, pretože v týchto troch článkoch nakrátko, zrozumiteľne a podľa možnosti najjednoduchšie je zhrnúť všetko, čo nám Písmo sväté obsérne podáva. Veď milí Otcovia a apoštolovia — (nechže boli akokoľvek) — takto nakrátko zhrnúli kresťanské učenie, život, múdrosť a umenie, o čom majú kresťania hovoriť, čo konať a čím sa zaoberať.
- 20 Keď tieto tri články náležite pochopia, patrí sa im tiež vedieť, čo majú hovoriť a myslieť o našich sviatostiach, ktoré nám Kristus ustanovil, totiž o krste a o tele a krvi Kristovej. Najmä patrí sa vedieť slová Matúšove (28,19n) a Markove (16,15n), napísané v posledných kapitolách, ako sa Kristus rozlúčil so svojimi učeníkmi a ich rozposlal po svete.

O krste

- 21 Chodte teda, čítajte mi učeníkmi všetky národy, kresťiac ich v meno Otca, i Syna i Duchu Svätého. Kto uverí a pokrstí sa, bude spasený, ale kto neuverí, bude odsúdený.
- 22 Jednoduchoému človekovi stačí toľkoto vedieť o krste z Písma svätého. Podobne aj o druhej sviatosti v krátkosti a jednoducho slová Pavlove 1.Kor.11,23n.

O večeri Pánovej

- 23 Pán náš Ježiš Kristus v tú noc, keď bol zradený, vzal chlieb a keď dobrorečil, lámal a riekol: „Vezmite, jedzte, toto je moje telo, ktoré sa za vás vydáva; to čítajte na moju pamiatku!“ Podobne (vzal) po večeri aj kalich a riekol: „Tento kalich je nová zmluva v mojej krvi, ktorá sa vylieva za mnohých na odpustenie hriechov. To čítajte, kedykoľvek budete piť, na moju pamiatku“.
- 24 Takto by sme mali už všetkých päť článkov celého kresťanského učenia, ktoré bez prestania treba cvičiť a žiadať ich vyrozprávať od slova do slova. Nespoliehaj sa, že sa to mládež zo samej kázně naučí a si zapamätá. A keď tieto články dobre vedľa, možno potom pridať ešte niektoré vhodné žalmy alebo piesne ako prídavok a na upevnenie a mládež takýmto spôsobom privykaj k Písmu a ju denne vzdelávať.
- 26 Nemáme sa však uspokojiť len s tým, že sa ich doslovne naučia a vyrozprávajú, ale dbajme, aby mládež prichádzala aj na kázeň, najmä v také dni, ktoré sú určené na cvičenie sa v Katechizme; aby počúvali výklad o ňom a naučili sa rozumieť, čo ktorý článok obsahuje; aby vedeli aj vyrozprávať, čo počuli; a keď sa ich pýtajú, aj pekne a správne odpovedať, aby sa nekázalo bez ovocia a úžitku. Preto sa usilujeme často kázať na Katechizmus, aby sa mládež vryl do pamäti, nie sice náročne a učene, ale nakrátko a čo najjednoduchšie, aby si ho ľahko zachovali a do pamäti vstiepli.

- 27 Preto sa tu chceme rad radom zaoberať spomenutými článkami a hovoriť o nich podľa možnosti a potreby čo najzrozumiteľnejšie.

PRVÁ ČASŤ

Prvé prikázanie

„Ja som Hospodin, tvoj Boh; nebudeš mať iných bohov popri mne!“

- 1 To znamená, len mňa samého budeš mať za svojho Boha. Čo je tým povedané a ako tomu rozumieť? Čo znamená mať Boha, čiže čo je Boh? Odpoveď: Boh je Ten, od ktorého si sľubuješ všetko dobré a ku ktorému sa utekaš v každej potrebe. Takže mať Boha nie je nič iné, ako Jemu z celého srdca veriť a dôverovať, ako som to už neraz povedal, že sama dôvera a viera robí aj Boha aj modlu. Keď je viera a dôvera pravá, aj tvoj Boh je pravý. Keď je dôvera falošná a nepravá, aj boh je živý a nepravý. Lebo to dvoje, viera a Boh, patrí spolu. Ku čomu teda Ineš srdcom a dôverou, to je bezpochyby tvoj Boh.
- 4 Preto zmyslom tohto prikázania je, že požaduje pravú vieru a dôveru srdca, ktorá sa neuchyľuje od jediného pravého Boha, ale sa len Jeho pridrža. Tým chce povedať: „Hľaď, aby si Mňa jediného mal za svojho Boha a neľtadal iného; to je: čokoľvek ti chýba, očakávaj odo mňa a u mňa hľadaj, a kdekoľvek by ňu stihlo nešťastie a bol by si v núdzi, aby si sa ku mne utiekal a na mňa spoliehal. Ja, ja, chcem ti dať dostatok a ti pomáhať v akomkoľvek nebezpečenstve. Len sa vo svojom srdci na niľhoko iného nespoliehaj ani v níkom nespočín.“

Toto musím trochu jasnejšie vysvetliť, aby si na príkladoch z každodenného života pochopil a spoznal, že sa deje pravý opak. Mnohý si myslí, že už má Boha a všetko, keď má peniaze a majetok; na toto sa spolieha a týmto sa chváli s takou istotou a bezpečnosťou, že na níhoko iného nedbá. Ajhľa, aj tento má boha, ktorý sa volá mamona, to je peniaze a majetok. Na ňom ľpi 6 celým svojim srdcom. Toto je najseobecnejšia modla na zemi. Kto má peniaze a majetok, cíti sa 7 zabezpečeným, je veselý a bezstarostný, ako keby sedel prostred raja. A zas, kto ich nemá, 8 pochybuje a je malomyseľný, akoby nevedel o níjakom Bohu. Veru, málo sa nájde takých, ktorí 8 by boli dobrej mysle a nesmútili by a sa nežalovali, keď nemajú mamonu. Mamona hrđúsi 9 a sputnáva prirodzenoť až po hrob.

Podobne ten, kto dôveruje a nádej skladá vo svoju učenosť, múdrosť, moc, priazeň, priateľstvo 10 a česť; aj on má boha, ale nie pravého, jediného Boha. Môžeš to zbadat podľa toho, ako si veľmi 11 zakladá na týchto veciach, aký je na ne pyšný a ako zmalomyseľnie, keď ich nemá alebo stratí. Preto znovu opakujem, že pravým vysvetlením tohto článku je: mať Boha znamená mať niečo, na 12 čo sa srdce úplne spolieha.

Všimni si tiež, čo všetko sme v siepote pod pápežstvom dosiaľ stvárili a robili. Ak níkoho bolel 11 zub, postil sa a vzýval svätú Apolóniu. Ak sa niekto obával požiaru, vyvolil si za orodovníka svätého Laurinca. Ak mal niekto strach pred morom, utiekal sa k svätému Šebastiánovi alebo 12 Rochovi. A iné nespočetné ohavnosti, pretože si každý vyvolil svojho svätého, modlil sa k nemu a v núdzi ho volal na pomoc. Sem patria aj tí, čo píšu ešte väčšiu ohavnosť, uzavierajú spojenectvo 13 s diablom, aby ich obohatil, pomohol k milencovi, ochránil im dobytok, navrátil strateny majetok atď., ako čarodějníci a zaklínači. Všetci títo sa spoliehajú na všelico a všelico mu dôverujú, len nie 14 pravému Bohu, — od Neho nič dobré nečakajú, ani u Neho nič neľhľadajú.

Teraz už ľahko porozumieš, čo žiada a ako mnoho žiada toto prikázanie, totiž dôverovať jedine 13 Bohu a spoliehať sa len na Neho a na níkoho iného. Ľahko pochopíš aj to, že mať Boha znamená dotknúť sa Ho alebo chytiť Ho do prstov ani vopchať do mešca alebo zamknúť do pokladnice. Chytiť Ho znamená uchopiť Ho srdcom a prítnúť k Nemu srdcom znamená úplne sa na Neho 14 spoliehať. Preto nás chce odviesť od všetkého, čo je mimo Neho a pritiahnúť k sebe, pretože len 15 On je večné dobro. Akoby chcel povedať: „Čo si predtým vyľhľadával u svätých alebo očakával od manony alebo od čohokoľvek iného, to všetko očakávaj odo mňa a ver mi, že ti chcem pomôcť a ľa 16 bohato zahrnúť všetkým dobrodením“. Hľa, toto je pravá, bohumilá pocta a služba Božia, ktorú ustanovil pod hrozbou večného hnevu, aby srdce mimo Neho nepoznalo níjaké potešenie a nemalo 17 v inom dôvere. Preto neďej sa ničomu odtrhnúť od Neho ale spoliehaj sa na Neho a len na Nom zakladaj všetko, čo máš na zemi. Z druhej strany ľahko spoznáš a uvidíš, že svet vykonáva len 18 falošnú službu Božiu a modloslužbu. Lebo ani jeden národ nebol tak bezbožný, aby si nebol zriadil a nebol odbavoval nejakú službu Božiu. Ale každý sa obracal k nejakému svojmu bohu, od ktorého 19 očakával dobro, pomoc a potešenie.

Napríklad, pohania, čo si zakladali na moci a majetnosti, povýšili svojho Jupitera za najvyššieho 18 boha. Iní, ktorí túžili za bohatstvom, šťastím alebo rozkošou a póżitkom, zas Herkula, Merkúra, Venušu alebo iných; tehotné ženy zas Dianu alebo Lucinu. A tak si každý spravil bohom toho, ku ktorému ho srdce ťiahlo. Teda aj podľa pohanov mať boha znamená dôverovať a veriť. Ale blúdia 19 v tom, že ich dôvera je falošná a nepravá, lebo sa nezakladá na jedinom Bohu, okrem ktorého niet opravdivého Boha ani na nebi ani na zemi. Pohania si vlastne svoj výmysel a zdanie o bohu urobili 20 modlou a tak sa spoliehal na márnosť. A tak je to s každým modlárstvom; lebo modlárstvo nie je len to, keď si človek urobí obraz a ten vzyva, ale aj to, keď sa ľudske srdce obracia k stvoreným 21 veciam a v nich hľadá pomoc a potešenie alebo to hľadá u svätých alebo u diablov a neutieka sa k Bohu, ani Ho nemá za tak dobrého, že by mu chcel pomôcť a ani neverí, že všetko požehnanie 22 pochádza od Boha.

Okrem toho falošnou službou Božou a najväčšou modloslužbou, čomu sme sa dosiaľ oddávali 22 a čoho je stále ešte veľa vo svete a na čom sa zakladajú aj všetky mníšske rády a pri čom ide o svedomie, je aj to, keď sa hľadá pomoc, potešenie a spasenie vo vlastných skutkoch. Tu sa človek opovážuje vynucovať si nebo od Boha vypočítava, koľko základín založil, koľko sa postil, koľko omší odsľúžil a pod.; aj na to sa spolieha a na tom si zakladá, akoby nič nechcel od Boha do daru, 23 ale sám si chcel všetko získať, ba si zaslúžiť aj viac, ako treba; akoby nás Boh musel obsluhovať a akoby On bol našim dlžníkom a my Jeho páni. Či tým nerobíme z Boha bůžlika, ba modlu 24 a nepokladáme seba za boha a nezaujímame Božie miesto? Ale toto nie je pre uši malých žiatčikov, lebo toto sú chůlostivé veci. Pospolitému ľudu treba povedať, aby dobre pochopil zmysel

tohoto prikázania a si ho zachoval, že dôverovať treba jedine Bohu, jedine od Neho si slubovať a očakávať každé požehnanie. On nám dáva telo, život, pokrm, nápoj, potravu, ochranu, pokoj a všetky potreby a poklady častej i večnej. Preto nás chráni pred nešťastím a keď sa nám niečo príhodi, zachraňuje nás a nám pomáha; a tak (ako som už dostatočne prizvukoval) jedine Boh nám dáva všetko dobré a vyslobodzuje nás zo všetkého nešťastia. Preto myslím, že my Nemci oddávna označujeme Boha (výstižnejšie a prílehavejšie ako ktorakolvek iná reč) slovom Gott, odvodeným od slova gut („dobry“), lebo je večným prameňom, z ktorého vyteká len dobro a z ktorého vyvierajú všetky, čo je alebo sa menuje dobrým.

26. Aj keď nám mnoho dobrého aj ľudia spravia, jednako všetko pochádza od Boha, čo prijímame na Jeho rozkaz a ustanovenie. Lebo naši rodičia, všetky vrchnosti a tiež každý voči svojmu blížnemu majú rozkaz všetko dobré nám činiť, takže my to nie od nich, ale skrze nich od Boha prijímame. Lebo Boží tvoriví sú len rukou, nástrojom a prostriedkom, ktorým nám Boh všetko dáva. Matke dáva prsia a mlieko, aby živila dieťa, zo zeme zrno a všetky úrody nám za potravu. Tieto dary si ani jeden tvor sám nemôže stvoríť. Preto nech sa nik nepovozí ničím zviať alebo dať bez Božieho prikázania a to preto aby vo všetkom poznal Jeho dar a Jemu zaň ďakoval, ako požaduje toto prikázanie. Preto ani prostriedky, ktorými tvoria dobrodenia, neslobodno zavrhovať, ani opováživo iné spôsoby a cesty vyhľadávať než ktoré Boh ustanovil, lebo to by znamenalo, že neprijímame od Boha, ale samy si vyhľadávame.

27. A tak každý dbaj, aby si si toto prikázanie vážil a cenil nado všetko ostatné a nezahŕaval si s ním. Spytuj si a dobre skúmaj srdce a pohľady zbadáš, či sa spolieha len na Boha a či nie. Ak tvoje srdce všetko požehnanie očakáva iba od Neho a to najmä v núdzi a nedostatku a opúšťa a zanecháva všetko, čo nie je Boh, máš pravého Boha. Ak sa však srdce spolieha na niečo iné a skôr od toho očakáva dobro a pomoc a nie od Boha a nie k Nemu sa v nešťastí utieka, ale od neho vtedy uteká, máš nejakú modlu.

28. A aby sa vedelo, že Boh to nehovorí len tak do vetra, ale že prísne bdie nad prikázanimi, pridal k nemu najprv strašnú hrozbu, potom však aj krásne a potešiteľné zaslúbenie. Aj týmto sa treba dôkladne zaoberať a mládeži vštepovať, aby to pochopila a si zachovala.

29. „Ja som Hospodin, tvoj Boh, silný a horlivý Boh, ktorý až do tretieho aj do štvrtého pokolenia navštevujem neprávosť otcov na dieťkach, čo ma nenávidia; ale preukazujem milosť tisícim pokoleniam, ktoré ma milujú a zachovávajú moje prikázania.“

30. Hoci sa tieto slová (ako o tom neskôr počujeme) vzťahujú na všetky prikázania, predsa sú pripojené k tomuto hlavnému prikázaniu, pretože všetok dôraz je na tom, aby človek mal správnu hlavu; lebo kde je hlava v poriadku, tam je v poriadku celý život a naopak. A tak z týchto slov sa pouč, ako veľmi sa Boh hnevá na tých, čo sa spoliehajú na niečo iné a nie na Neho a zas: aký dobrý a milostivý je voči tým, ktorí celým srdcom jedine Jemu dôverujú a veria: že totiž Jeho hnev trvá až do štvrtého pokolenia a rodu, naproti tomu Jeho milosrdenstvo a dobrota spočinú na mnohých tisícoch, aby sme nežili tak ubezpečené a nevydávali sa v nebezpečenstvo ako ľudia zatvrditého srdca, ktorí si myslia, že na tom nevelmí záleží. On je Boh, ktorý nenechá bez pomsty nikoho, kto sa odvracia od Neho, a hnevá sa až do štvrtého pokolenia, kým len takýchto úplne nevykorení. Preto chce, aby sme sa Ho báli a Ním nepohrdali.

31. Toto potvrdil všetkými históriami a udalosťami, ktorých je v Písme svätom veľmi mnoho. Aj každodenná skúsenosť nás o tomto dobre poučuje. On od počiatku vykorenil každú modloslužbu. Pre modloslužbu hymni aj pohania aj židia a aj dnes niči všetku falošnú službu, takže nakoniec všetci modloslužobníci musia zahynúť. Preto aj teraz pýšné, mocné a bohaté bruchá, ktoré sa spoliehajú na svoju mamonu a nedbajú, či sa Boh hnevá a či usmieva, lebo pevne dúfajú, že obstoja aj oproti Jeho hnevu, to nedokážu, ale prv, než sa nazdajú, zahynú so všetkým, na čo sa spoliehali, ako zahynuli všetci, ktorí sa pokladali za veľmi bezpečných a mocných.

32. Práve pre takéto tvrdé hlavy, ktoré si myslia, keď im Boh zhovieva a ponecháva ich bezpečných, že alebo nevie o týchto veciach alebo sa o to nestará, musí Boh tak silne udrieť a trestať, a si to zapamätáť až po ich detné deti, aby sa to každého dotklo a každý aby videl, že Boh nežartuje. Týchto má na mysli, keď hovorí: „Ty, čo ma nenávidia“, to je tí, ktorí zostávajú zatvrdilí a pýšní. Nechcú počuť, čo sa im káže alebo hovoriť; keď ich napomína, aby sa spamätali a polepšili prv, ako ich stihne trest, rozžúrta sa a zhlúpnu, takže si hnev úplne zaslúžia, ako aj teraz denne skusujeme pri biskupoch a kniežatách.

33. No, i keď je táto hrozba strašná, omnoho mocnejšie a potešiteľnejšie je zaslúbenie, že tým, ktorí sa len na Boha spoliehajú, bude milosrdný, to je, že im dá len dobré veci a dobrodenia. A nielen

im, ale aj ich deťom až do tisíckrát tisíc pokolení. Toto nás má pohnúť a ponúkať, aby sme sa spoľiehali na Boha celým srdcom, keď sa chceme mať dobre častej i večnej, pretože nám to Božia veľbenosť tak veľmi ponúka; tak srdčne odporúča a tak bohato zaslubuje.

41. Preto nech si každý tieto slová vážne pripustí k srdcu a ich neznevažuje, akoby to boli len slová človeka. Veď ti prinášajú alebo požehnanie, šťastie, spasenie alebo večný hnev, nešťastie a utrpenie. Čo ešte chceš, za čím ešte túžiš, keď ti tak srdčne zaslubuje, že bude Tvojim so všetkými dobrodeniami, chce ťa chrániť a byť ti na pomoci v každej núdzi? Žiaľ, nás mylí, že svet ani jednému z týchto slov neverí a ani ich nepokladá za božie slová, vidiac, že tí, čo dôverujú Bohu a nie mamone, trpia biedu a núdzu a diabol im prekáža a nedovoľuje nadobudnúť si peniaze, priazeň, česť, ba leďva si život zachovať. Ti však, čo mamone slúžia, majú moc, priazeň, česť a dobro a všetok svetský blahobyt. Práve preto treba tieto slová tak chápať, že sú proti takémuto zdaniu a vedieť, že neklamú a neluhajú, ale sú pravdivé.

42. Rozpamätaj sa trochu alebo spýtaj sa iných a povedz im: čo dosiahli nakoniec tí, čo všetku svoju starostlivosť a usilovnosť vynaložili na zhrňanie veľkých majetkov a peňazí? Zistíš, že bolo zbytočné ich lopotenie a práca. Lebo aj keď nahonobili veľké poklady, nakoniec sa im rozpadli a rozplynuli. Oni sami nemali veľa radosti zo svojho majetku a tretí dedič nemal z neho už vôbec nič. Dost príkladov môžeš nájsť vo všetkých históriách a u starých skúsených ľudí, len sa poobzeraj a pozoruj. Saula Boh vyvolil, bol veľký kráľ a zbožný muž; ale keď sa už dobre usadil, odvrátil sa srdcom od Boha a spoliehal sa len na svoju korunu a moc a musel zahynúť so všetkým, čo mal, a ani jedno z jeho detí nezostalo nážive. Naproti tomu Dávid bol chudobný, opovrhnutý muž, a prenasledovaný, štvaný, takže si nikde nebol istý životom a pritom všetkom obstál proti Saulovi a stal sa kráľom. Veď tieto Božie slová si museli zachovať platnosť a pravdivosť, pretože Boh nemôže ani klamať ani luhovať. Len sa daj klamať diablu a svetu ich mámením, ktoré síce začas trvá, ale nakoniec nič z neho nezostane.

43. Preto sa treba dobre naučiť prvé prikázanie, aby sme videli, že Boh nestrpi opovážlivosť, ani spoliehanie sa človeka na čokoľvek iné, a že žiada od nás iba úprimnú dôveru vo všetko dobré tak, aby sme správne a statočne žili, ako obuvník používa ihlu, šidlo a dratvu pri práci a potom ich odloží alebo ako hosť používa prístrešie, pokrm a lôžko len na čas potreby, aby sme aj my takisto užívali všetko Božie požehnanie každý vo svojom postavení podľa Božieho ustanovenia a nedovoliť, aby sa nám ktorékoľvek stalo pánom alebo modlou. Toto stačí o prvom prikázani, ktoré sme 48 museli obsirnejšie vyložiť, pretože na ňom všetko záleží. Lebo (ako som už povedal) kde srdce dobre vychádza s Bohom a toto prikázanie sa zachováva, tam aj všetko ostatné bude nasledovať.

Druhé prikázanie

„Nebudeš zneužívať meno Hospodina, svojho Boha!“

49. Prvé prikázanie vzdelávalo srdce a učilo viere, toto druhé vedie nás von a upravuje ústa a jazyk voči Bohu. Lebo prvé, čo sa rodí v srdci a vychádza zo srdca, sú slová. Ako som pri prvom učil odpovedať na otázku, čo znamená mať Boha, tak sa musíš naučiť chápať a na seba vzfahovať zmysel aj tohoto a všetkých prikázani. Keď sa ťa opýtajú: „Ako rozumieš druhému prikázaniu alebo: Čo znamená nadarmo brať čiže zneužívať Božie meno?“ Odpovedz nakrátko takto: „Božie meno sa zneužíva keď sa meno Boha vyslovuje, — a to akýmkoľvek spôsobom, — pri kľamstve akékoľvek nešťachetnosti“. Tým sa zakazuje falošne užívať a brať do úst meno Božie, keď srdce vie alebo aspoň by malo vedieť, že sa veci majú inak; ako napríklad, keď pred súdom prísahajú a jedna stránka klame druhú. Lebo meno Božie nemožno väčšmi zneužívať, ako keď sa s ním klame a podvádzá. Toto je nemecký a najľahší zmysel tohto prikázania.

50. Podľa toho si každý môže vypočítať, kedy a ako sa zneužíva meno Božie. A i keď nemožno vypočítať všetky zneužitia, predsa aspoň v krátkosti spomenieme niektoré. Po prvé: meno Božie sa zneužíva vo svetských sporoch a záležitostiach finančných, majetkových a či sa týkajúcich, či už verejne pred súdom, na trhu a či kdekoľvek inde, keď sa falošne prísahá menom Božím alebo keď sa dušuje. Veľmi často sa to stáva pri uzavieraní manželstva, keď sa dvaja tajne zaslúbia a potom to odprísahajú. Ale najčastejšie sa zneužíva v duchovných veciach, týkajúcich sa svedomia, keď sa zjavia falošní kazatelia a svoje kľamstvá vydávajú za slovo Božie. Veď to vždy znamená skrývať sa za meno Božie alebo okrášľovať sa a robiť sa spravodlivým, či vo vŕsedných svetských 55

SYMBOLICKÉ KNIHY

evanjelickej cirkvi augsburského vyznania

SYMBOLICKÉ KNIHY
evanjelickej cirkvi augsburského vyznania

vydáva sa ako čís. 2. knižného radu
MEDZINÁRODNÁ TEOLOGICKÁ KNIHA
Zodpovedný redaktor
Daniel Veselý

Preložil
† Oto V i z n e r

Pod týmto označením podporuje inštitút Glaube in der zweitern Welt CH-8702
Zollikon mnohorečové knižné rady.

Tieto slúžia výmene názorov teologického myslenia
a tvorby všetkých kresťanských vyznaní medzi rôznymi
rečovými územiami v rámci štátov.

Konferencie o bezpečnosti a spolupráci v Európe,
prevažne medzi Východom a Západom.
To sa deje publikovaním zvlášť potrebných
a reprezentatívnych diel v preklade.

GLAUBE IN DER 2. WELT, Bergstrasse 6.
CH- 8702 Zollikon

Autorizovaný text Slovenskej evanjelickej cirkvi a. v.